

По-четверте, відзначається важлива роль політичних інститутів у процесі протидії корупції через політичні партії, інститути виборчого права, активну політичну волю та належний рівень політичної культури громадян.

Список використаних джерел:

1. Горшенков Г. Н. Противодействие коррупции: антикриминальный радикализм или его мифологизация? // Российский криминологический взгляд. – 2009. – № 4. – С. 286.
2. Корупція в Україні – не політика. Монографія / Журавський В. С., Михальченко М. І., Михальченко О. М. – К. : Фенікс, 2011. – С. 22, 34-38, 55, 58.
3. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії). Монографія. – К., – 2004. – С. 110.
4. Невмержицький Є.В. Корупція як соціально-політичне явище: особливості проявів і механізми подолання в сучасній Україні: Дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Ін-т держ. і права НАН України – К., 1999. – 19 с.
5. Причины коррупции [Електронний ресурс] / Официальный сайт Википедия – свободная энциклопедия – ru.wikipedia.org. (станом на 24.04.2011р.).

Семчишин С.І.

аспірант,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПИТАННЯ СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Становлення і розвиток української державності в умовах глобальних змін та формування нового світового порядку вимагають врахування світових тенденцій, які визначають контекст й передумови розвитку сучасних держав та суспільств, істотно впливають на динаміку внутрішньосуспільних трансформацій.

Суверенітет України як «перехідної» держави з огляду на сучасні глобалізаційні тенденції міжнародних відносин, що передбачають високий рівень демократичного та економічного розвитку держави, дотримання нею міжнародних норм та цінностей, інтегрованість в світову спільноту для вирішення спільних для всіх держав проблем є недостатньо реалізований у внутрішньому та зовнішньому вимірах. Причинами цього є особливості перехідного періоду держави та наслідки тривалого бездержавного існування нації.

Нові тенденції світової політики не заперечують суверенітет як організаційний принцип політичного та соціального життя, але він все більше втрачає традиційні форми. Для того, щоб інтегруватися в інформаційне суспільство, Україна має набути визначальних рис цього типу суспільства.

У цьому контексті варто виокремити найвагоміші чинники, які впливають на практичну реалізацію суверенітету України як у внутрішньому, так і в міжнародному вимірі.

В Україні особливо гострою та дискусійною в наукових колах є проблема побудови політичної нації, яка пов'язана із формуванням громадянського суспільства. Важливим для її формування є консолідуючий чинник, який залежить від спільної території проживання, культурних традицій, історичної

пам'яті, самосвідомості, ідентичності, релігії, мови [2, с. 185]. Населення нашої держави є неоднорідне цивілізаційно, соціально, релігійно. Як зазначає В. Наулко, «складна етнонаціональна структура сприяла невизначеності національної самосвідомості або її трансформації» [3, с. 11]. Об'єднання, консолідація різних етнічних та конфесійних груп, з огляду на культурно-історичні відмінності регіонів держави, що особливо виражені в геополітичних, етнокультурних та релігійних орієнтаціях населення, в єдине суспільство, можлива лише в процесі суспільної модернізації.

З огляду на це, можемо констатувати, що саме консолідація українського соціуму, є вагомим чинником зміцнення суверенітету України на шляху побудови політичної нації.

Особливі труднощі на шляху до повної практичної реалізації суверенітету держави полягають у тому, що Україна як нове національно-територіальне та територіально-адміністративне утворення ще й нині перебуває в пошуках своєї державної самоідентифікації. Так, досі не остаточно визначені зовнішньополітичні пріоритети України. Декларується курс на інтеграцію в європейські структури, але водночас відбувається реальна інтеграція в економічні структури, які функціонують на пострадянському просторі [1, с. 140].

Варто наголосити на тому, що важливу роль у становленні та реалізації суверенітету держави відіграє політична еліта. В Україні аналіз діяльності політико-владної еліти дає змогу констатувати її несамодостатність. Варто погодитися з деякими сучасними аналітиками, які стверджують, що українська еліта не має волі до прийняття самостійних політичних рішень на основі, передовсім, національного інтересу. Непублічність, непрозорість владної еліти України, її зорієнтованість переважно на особисті (сімейні, кланові, групові), а не суспільні чи національні інтереси сьогодні унеможливує користування суверенітетом держави як автономією. У таких умовах вкрай низькою є лояльність громадян до держави як ресурс реалізації суверенітету: поглиблюється недовіра до влади, спостерігається масове розчарування у політичних подіях та процесах, політична, економічна, соціальна та психологічна апатія її громадян. Можемо також констатувати неконсолідованість політичної еліти в Україні, що зумовлена регіональним розрізненням, орієнтованістю на забезпечення корпоративних інтересів.

Отже, існуючий суверенітет держави має ще слабе адекватне наповнення. Як зазначають окремі політологи та експерти, в Україні ще немає досконалої раціональної стратегії розвитку, що свідчить про відсутність єдиної артикульованої політичної волі [4, с. 15].

Політична система України характеризується наявністю кількох владних груп, інтереси яких часто суперечать один одному, що негативно позначається на всіх сферах життя суспільства – від культурно-мовної політики до визначення зовнішньополітичних пріоритетів. Це, до речі, є однією з причин того, що в нашій державі дотепер не вирішено одне з основних завдань суспільства, що реформується, – серед основних груп населення не тільки не досягнуто свідомого консенсусу щодо політичних цілей розвитку, але й спостерігається поглиблення стану розколу. Таким чином, у жорстке протиріччя вступають внутрішня та зовнішня функції державного суверенітету. Ситуація ускладнюється тенденціями глобалізації, утворенням спільних світових ринків.

Українська зовнішня політика фрагментарна – окремі гілки влади, державні відомства та різні еліти прагнуть реалізувати, часто суперечливі, власні інтереси, а централізований контроль над ними або принаймні координація їхніх дій відсутні. Звісно, такі події негативно впливають на зміцнення суверенітету держави як у внутрішньому, так і зовнішньому вимірах та матимуть негативні політичні, дипломатичні та економічні наслідки.

Одним з найвагоміших чинників, які впливають на дієвість та міцність як внутрішнього так і зовнішнього виміру суверенітету України є глобалізація, яка із тенденції переростає у всеосяжний процес, що прискорюється або гальмується процесами інтеграції/дезінтеграції.

Глобальна фінансова система, що формується, єдиний інформаційний простір, транснаціональне виробництво, мережа світової торгівлі спричиняють розмиття національних кордонів й трансформацію державного суверенітету

Враховуючи важливу роль економічного розвитку держави в сучасному світі, можемо стверджувати, що зміцнення суверенітету нашої держави потребує ефективних економічних реформ. Україна, якщо вона хоче отримати максимальну вигоду від міжнародних інвестиційних процесів, лібералізації економіки, повинна проводити збалансовану, раціональну зовнішньоекономічну стратегію і тактику. По-перше, необхідно, щоб лібералізація торговельних і фінансових оборотів здійснювалася на основі національних інтересів країни у відповідності до умов міждержавних двосторонніх та багатосторонніх угод. По-друге, необхідно, щоб цілеспрямовано проводилася політика збільшення відкритості на різних інтеграційних рівнях.

Важливим питань для держави Україна, з огляду на сучасні глобалізаційні тенденції міжнародних відносин, є демократизація суспільства. На жаль, негативний вплив на демократичний розвиток нашої держави мали особливості перехідного періоду держави та наслідки тривалого її перебування під впливом ідеології тоталітаризму.

З огляду на вище вказане, можемо констатувати, що дієві демократичні принципи та механізми розвитку держави є чинниками зміцнення її суверенітету, показником успішності держави у сфері міжнародних відносин.

Сучасні політологи підкреслюють, що небезпекою для України є так звана інтеграційна зупинка, застій у «буферній зоні» (зоні невизначеності). Пріоритетним для нашої держави має стати інклюзивність, тобто «включення», або іншими словами – участь в інтеграційних процесах. Прагнучи стати активним суб'єктом, який формує геополітичний простір навколо себе, Україна не повинна залишатись пасивним об'єктом масштабних процесів, що розгортаються у новій Європі.

На думку багатьох науковців та політичних практиків саме процес інтеграції до ЄС відкриває для України перспективу підтримки державного суверенітету у нових міжнародних умовах, коли державна незалежність реалізується не у праві на здійснення одноосібних дій, а у реалізації національних інтересів спільно з іншими державами, які поділяють ті ж самі цілі. У разі набуття повноправного членства в ЄС Україна отримає гарантії безпеки, передбачені для країн-членів [5]. Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС [6, с. 126].

Водночас, євроінтеграційні прагнення України, делегування її суверенітету в цьому напрямі, потребують не лише декларування ідеологічних цілей, а передовсім реалізації прагматичних завдань національно-державного розвитку, з-поміж яких важливими є визначення єдиної ціннісної системи та чіткої стратегії суспільного розвитку.

Як зазначають аналітики, сучасні міжнародні відносини диктують надзвичайно високі вимоги тим, хто хоче приєднатись до клубу повноправних учасників цих взаємин[7, с. 122].

Тому, якщо в ході політико-суспільних трансформацій буде максимально враховано досвід побудови, нагромаджений у ряді країн Європи (приміром, німецька модель), то відбудуться кардинальні зміни в системі стосунків «держава – громадянин». Цьому сприятимуть кілька визначальних чинників: формування нового правового поля, зміна поколінь у політичній сфері й у владних структурах, інтеграція України в європейське співтовариство, дія яких дедалі посилюватиметься. У зовнішньополітичній сфері в найближчі десять років Україні належить остаточно закріпитися в ролі регіонального лідера й рівноправного члена європейських фінансово-економічних і політичних інститутів.

Підсумовуючи, зазначимо, що в умовах європейської інтеграції та глобалізації реалізація суверенітету України залежить не лише від дії загальних історико-макросоціологічних та міжнародно-політичних факторів, а й в першу чергу не можлива без формування єдиної цілісної системи суспільства, проведення ефективних економічних реформ, вкорінення демократичних засад і механізмів розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Кремень Т. В. Трансформація державного суверенітету в умовах глобалізації : дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем» / Т. В. Кремень. – К., 2004. – 178 с.
2. Українське суспільство на шляху перетворень: західна інтерпретація / за ред. В. Ісаєва ; пер. з англ. А. Іщенко. – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 362 с.
3. Белорус О. Г., Лукьяненко Д. Г. и др. Глобальные трансформации и стратегии развития. – К.: Ориане, 2000. – 424 с.
4. Наулко В. І. Сучасний етнонаціональний розвиток України // Етноси України. – 2000. – Вип. 1 – с. 5–14.
5. Яворська Г. Проблема обмеження державного суверенітету в умовах інтеграції України до ЄС : аналітична записка [Електронний ресурс] / Г. Яворська. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/articles/376
6. Несходим А. О. Україна у євроінтеграційних процесах [Електронний ресурс] / А. О. Несходим. – Режим доступу : <http://www.s-journal.cdu.edu.ua/base/2008/v6/v6pp126-128.pdf>
7. Дергачов О. Проблема пріоритетів зовнішньої політики України / О. Дергачов // Наукові записки : збірник. – К. : ІПіЕНД, 2000. – С. 122–131. – (Серія Політологія і етнологія; вип. 11).